

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.2.6.2025

Pani
Maria Gadawska
Dyrektor
Samodzielnego Publicznego
Zakładu Opieki Zdrowotnej
w Gnojnie
Gnojno 147
26-114 Gnojno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/25/058 Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami w województwie
świętokrzyskim**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gnojnie (dalej: SPZOZ lub Zakład), Gnojno 147, 26-114 Gnojno.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maria Gadawska, Dyrektor Zakładu od 1 maja 2011 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Warunki organizacyjne i techniczne oraz dostępność profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.2. Udzielanie świadczeń z zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.3. Monitorowanie realizacji świadczeń z zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2025 (do 17 kwietnia), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z ustaleniami dotyczącymi okresu objętego kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Piotr Fatalski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/24/2025 z 20 lutego 2025 r.

(akta kontroli str. 3-4)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

SPZOZ zapewnił profilaktyczną opiekę zdrowotną uczniom ze szkół, z którymi zawarto porozumienia w tej sprawie, przy czym organizacja tych świadczeń oraz sprawozdawanie jej efektów nie było w pełni prawidłowe i rzetelne.

Zakład działał na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia – Świętokrzyskim Oddziałem Wojewódzkim (dalej: NFZ) oraz wymaganych dokumentów. Świadczenia realizowały dwie pielęgniarki udzielające świadczeń w środowisku nauczania i wychowania (dalej: pielęgniarki szkolne), o kwalifikacjach zgodnych z określonymi w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami³. Świadczeniami tymi objęto uczniów czterech szkół podstawowych, przy czym szkoły te nie dysponowały gabinetami medycyny szkolnej⁴. Pielęgniarki udzielały świadczeń w gabinetach usytuowanych w Ośrodkach Zdrowia w Gnojnie, Balicach i Raczykach (dalej: gabinet pielęgniarki szkolnej). Gabinety te posiadały wymagane przepisami wyposażenie, jednak w apteczkach będących w dyspozycji pielęgniarek szkolnych brakowało niektórych leków. Braki te zostały w trakcie kontroli NIK uzupełnione.

Przy planowaniu dostępności świadczeń pielęgniarki szkolnej uwzględniano uwarunkowania szkolne dotyczące liczby uczniów oraz szkolny plan zajęć. Dostępność ustalono na poziomie wyższym niż minimalny wymagany przepisami. Jednak stwierdzono przypadek, że w czasie przeznaczonym na opiekę nad uczniami pielęgniarka szkolna realizowała inne zadania. W okresie objętym kontrolą Zakład przekazywał do NFZ nierzetelne dane dotyczące liczby uczniów objętych opieką.

Uprawnionych uczniów objęto profilaktyką fluorkową i przeprowadzano testy przesiewowe w odniesieniu do większości uczniów, których dokumentacja objęta została szczegółową analizą, przy czym w jednej ze szkół nie przeprowadzono testu przesiewowego dla uczniów klasy piątej. Wszystkie te badania nie były jednak kompletne. Zaniechano bowiem wykonania pełnego testu wykrywającego zaburzenia rozwoju fizycznego u dzieci, gdyż nie obliczano i nie poddawano analizie wskaźnika masy ciała (BMI). Dokumentacja medyczna uczniów nie była prowadzona w pełni rzetelnie.

Pielęgniarki szkolne uczestniczyły aktywnie w realizacji edukacji zdrowotnej w szkole, prowadziły edukację w zakresie zdrowia jamy ustnej. Zapewniono udzielanie pomocy w przypadkach związanych z nagłymi urazami. Pielęgniarki szkolne nie realizowały jednak poradnictwa czynnego, w tym nie kierowały właściwie postępowaniem poprzemiesowym w odniesieniu do uczniów, u których stwierdzono niedowagę, nadwagę i niskorosłość. Podejmowano działania w celu integracji wsparcia zdrowotnego uczniów. SPZOZ realizował szczepienia dzieci przeciwko wirusowi HPV i prawie połowa uczniów urodzonych w 2010 r. i 2011 r. skorzystała z takiej możliwości (odpowiednio 45% i 48%).

Wszystkie cztery sprawozdania z realizacji opieki zdrowotnej nad uczniami za rok szkolny 2023/2024 zostały sporządzone nierzetelnie.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. poz. 1078.

⁴ Szkoły podstawowe w: Gnojnie, Balicach, Raczykach i Jarząbkach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne i techniczne oraz dostępność profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami

Opis stanu faktycznego

SPZOZ posiadał status samodzielnego, publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Organem założycielskim była Rada Gminy w Gnojnie⁶, która jednocześnie sprawowała nadzór nad działalnością Zakładu. SPZOZ posiadał osobowość prawną i był wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy (dalej: KRS) pod numerem 0000001920.

Realizacja opieki zdrowotnej nad uczniami odbywała się w formie samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, zgodnej z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁷. Zakład został wpisany do prowadzonego przez Wojewodę Świętokrzyskiego rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą pod numerem 000000014821. Dane wynikające ze statutu i regulaminu organizacyjnego były zgodne z danymi wykazanymi w KRS i rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą. Zakład prowadził działalność na terenie gminy Gnojno, w Ośrodku Zdrowia w Gnojnie oraz dwóch filiach: Ośrodku Zdrowia w Raczcach i Ośrodku Zdrowia w Balicach. W rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą prowadzonym przez Wojewodę Świętokrzyskiego wskazano Gabinety Medycyny Szkolnej we wszystkich trzech ośrodkach (oznaczenie organu: W-26, Dział II, Lp. 11, Lp. 12 i Lp. 13). Udzielanie świadczeń z zakresu opieki zdrowotnej nad uczniami przez pielęgniarki szkolne w okresie objętym kontrolą odbywało się na zasadzie aneksowania umowy z NFZ.

(akta kontroli str. 5-162)

Zgodnie z § 6 statutu SPZOZ⁸ Zakład udzielał świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w poradni podstawowej opieki zdrowotnej, która obejmowała świadczenia profilaktyczne, diagnostyczne, leczenie i pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej, pediatrii i ginekologii. Zgodnie z § 15 regulaminu organizacyjnego⁹ podstawowa opieka zdrowotna (dalej: POZ) obejmowała: poradnię lekarza POZ, poradnię dla dzieci, gabinet zabiegowy, punkt szczepień, gabinet pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej, rejestrację medyczną, gabinet medycyny szkolnej, punkt pobrań materiału do badań. Do podstawowych zadań realizowanych w gabinetach medycyny szkolnej należało:

1. Współdziałanie w zmniejszaniu częstotliwości występowania chorób oraz zaburzeń rozwoju i zdrowia uczniów lub zmniejszenia skutków tych zaburzeń poprzez:
 - profilaktykę pierwotną – zapobieganie występowania chorób poprzez stosowanie różnych metod profilaktycznych takich jak: szczepienia ochronne, szczotkowanie zębów związkami fluoru, kształtowanie poprzez wychowanie zdrowotne zmniejszania ryzyka zachorowania lub

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Uchwała Rady Gminy w Gnojnie nr XIII/63/99 z dnia 19 listopada 1999 r.

⁷ Dz. U. z 2025 r. poz. 450.

⁸ Wprowadzonego uchwałą nr VI/38/11 Rady Gminy Gnojno z dnia 19 marca 2011 r. ze zmianami wprowadzonymi uchwałą nr XX/131/12 Rady Gminy Gnojno z 28 maja 2012 r.

⁹ Wprowadzonego zarządzeniem nr 3/2012 Dyrektora SPZOZ z 31 maja 2012 r.

- wystąpienia zaburzeń, jak również wpływ na środowisko szkolne i rodzinne dzieci;
- profilaktykę wtórną – zapobieganie rozwojowi choroby lub zaburzenia poprzez możliwie wczesne wykrywanie objawów (system badań przesiewowych) i powszechnych badań lekarskich oraz wczesne leczenie lub korekcje zaburzeń;
 - profilaktykę trzeciorzędą – zapobieganie utrwalania skutków chorób i zaburzeń poprzez opiekę nad uczniami z problemami zdrowotnymi, szkolnymi i społecznymi.
2. Współdziałanie w wychowywaniu zdrowotnym uczniów, przygotowanie ich do świadomego promowania swego zdrowia.
 3. Współdziałanie w tworzeniu szkoły promującej zdrowie.
 4. Ścisłe współdziałanie szkolnej służby zdrowia z rodzicami uczniów i wychowanków, kontrola i ocena czystości uczniów.
 5. Szerzenie oświaty zdrowotnej poprzez pogadanki, rozmowy indywidualne, rozdawanie broszur, ulotek, robienie gazetek i konkursów z uwzględnieniem higieny osobistej, żywienia, higieny otoczenia, o zapobieganiu i szerzeniu się chorób zakaźnych, wenerycznych, AIDS, konieczności szczepień ochronnych itp.
 6. Ścisła współpraca z pedagogiem szkolnym oraz poradnią psychologiczno-pedagogiczną.

Zakład zawarł porozumienia o współpracy z dyrektorami szkół, na podstawie których cztery szkoły podstawowe¹⁰ przekazały uczniów pod opiekę pielęgniarek szkolnych zatrudnionych przez SPZOZ. Szkoły podstawowe nie dysponowały gabinetami medycyny szkolnej. Świadczenia te były udzielane w trzech gabinetach pielęgniarki szkolnej mieszczących się w Ośrodkach Zdrowia w Gnojnie, Balicach i Raczycach.

Zakład nie miał akredytacji ani certyfikatu jakości w zakresie udzielania świadczeń opieki zdrowotnej.

(akta kontroli str. 27-56, 163-166, 343)

Dyrektor wyjaśniła: *akredytacja stanowi istotny element systemu jakości w ochronie zdrowia, ale do chwili obecnej nie ma wymogu posiadania akredytacji ani certyfikatu jakości. SPZOZ w Gnojnie ma w planach starania o akredytację.*

(akta kontroli str. 335)

W okresie objętym kontrolą w Zakładzie obowiązywała umowa nr 13-POZ01-17-00468-132 (dalej: umowa) z NFZ. Corocznie do umowy zawierano aneksy uwzględniające zmiany.

Zakres umowy dotyczący świadczeń POZ dotyczył świadczeń lekarza POZ, pielęgniarki POZ, położnej POZ, pielęgniarki szkolnej oraz transportu sanitarnego POZ. Świadczenia pielęgniarki obejmowały wszystkie rodzaje świadczeń, w tym świadczenia z zakresu medycyny szkolnej dla dzieci i młodzieży objętej obowiązkiem szkolnym, tj. świadczenia pielęgniarki szkolnej oraz świadczenie pielęgniarki szkolnej udzielane w ramach grupowej profilaktyki fluorkowej określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej¹¹ (dalej: załącznik nr 4).

(akta kontroli str. 57-162)

Charakterystyka populacji uczniów objętych świadczeniami pielęgniarki szkolnej w szkołach, z którymi świadczeniodawca nawiązał współpracę w latach

¹⁰ W Gnojnie, Raczycach, Balicach i Jarząbkach.

¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1427, ze zm.

szkolnych 2021/2022-2024/2025, według stanu na 30 września każdego roku kształtowała się następująco:

1. Szkoła Podstawowa¹² im. Marii Konopnickiej w Gnojnie:
 - liczba uczniów ogółem: 148, 145, 151 i 156;
 - liczba uczniów objętych opieką przez świadczeniodawcę ogółem: 148, 145, 151 i 156;
2. SP w Raczycach:
 - liczba uczniów ogółem: 133, 132, 129 i 131;
 - liczba uczniów objętych opieką przez świadczeniodawcę ogółem: 133, 132, 129 i 131;
3. SP w Balicach:
 - liczba uczniów ogółem: 41, 38, 38 i 37;
 - liczba uczniów objętych opieką przez świadczeniodawcę ogółem: 41, 38, 38 i 37;
- 4) SP w Jarząbkach:
 - liczba uczniów ogółem: 46, 47, 47 i 52;
 - liczba uczniów objętych opieką przez świadczeniodawcę ogółem: 46, 47, 47 i 52;

Do rozpoczęcia kontroli w żadnej ze szkół nie było klas sportowych ani uczniów z niepełnosprawnościami. W trakcie roku szkolnego 2024/2025 (12 marca 2025 r.) dyrektor SP w Gnojnie poinformował Zakład, że do klasy I uczęszcza uczeń z niepełnosprawnością.

(akta kontroli str. 170-175, 274-299)

Na podstawie zawartych porozumień dyrektorzy szkół przekazywali z początkiem września każdego roku do SPZOZ (za pośrednictwem pielęgniarek szkolnych) listy uczniów w poszczególnych klasach z podaniem imienia i nazwiska ucznia, numeru PESEL, adresu zamieszkania i numeru telefonu do rodziców, celem właściwej realizacji świadczeń pielęgniarstwa szkolnego. Następnie po weryfikacji list Zakład na początku października każdego roku przekazywał listy uczniów (tzw. listy aktywne) do NFZ. Lista aktywna była weryfikowana również i przekazywana do NFZ do 7 marca każdego roku, a także w przypadkach zmian osobowych na bieżąco. Listy aktywne potwierdzane były przez dyrektorów szkół. Dane dotyczące liczby uczniów w SP w Gnojnie, Raczycach i Jarząbkach były niezgodne z danymi wykazanymi w załączniku nr 25 do Zarządzenia Prezesa NFZ¹³ (*Informacja o liczbie uczniów objętych przez świadczeniodawcę opieką pielęgniarstwa szkolnego*), o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Niezgodności dotyczyły także liczby uczniów, którą wskazano (do listopada 2023 r.) jako podstawę uzyskania finansowania ww. świadczeń z NFZ (tzw. list aktywne), co opisano szczegółowo w dalszej części *Wystąpienia pokontrolnego*.

(akta kontroli str. 163-166, 176-181, 274-297)

W SPZOZ zatrudnione były dwie pielęgniarki szkolne, które posiadały prawo wykonywania zawodu wydane przez Okręgową Radę Pielęgniarek i Położnych. Obie pielęgniarki szkolne ukończyły kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa środowiska, nauczania i wychowania, tym samym spełniały wymagania określone w art. 5 ust. 1 ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami. Jako miejsce wykonywania pracy w umowie o pracę jednej pielęgnowarce wskazano SPZOZ, natomiast drugiej Ośrodki Zdrowia w Gnojnie, Raczycach

¹² Dalej: SP

¹³ Załącznik do zarządzenia nr 177/2019/DSOZ Prezesa NFZ z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie warunków zawarcia i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej ze zm.

i Balicach. W zakresie czynności pielęgniarek wskazano zadania dla pielęgniarki szkolnej i pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej. W części zakresu czynności pielęgniarek dotyczącego zadań medycyny szkolnej wskazano:

- zbieranie informacji na temat stanu zdrowia oraz rozwoju uczniów;
- wykonywanie i interpretowanie testów przesiewowych u dzieci w wieku szkolnym, w terminach badań bilansowych;
- kierowanie postępowaniem poprzemiesiewowym oraz opieka nad uczniami z dodatkowymi wynikami testów;
- prowadzenie profilaktyki fluorkowej u dzieci klas I-VI szkoły podstawowej, która polega na grupowym szczotkowaniu zębów preparatami fluorkowymi;
- udzielanie porad uczniom z problemami zdrowotnymi;
- zajmowanie się edukacją na temat zdrowia jamy ustnej;
- sprawowanie opieki nad uczniami z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnością;
- udzielanie pierwszej pomocy przedlekarskiej w nagłych wypadkach, zachorowaniach, urazach i zatruciach;
- doradzanie dyrektorowi szkoły na temat stanu sanitarnego placówki, bezpieczeństwa uczniów, organizacji posiłków;
- branie udziału w planowaniu, realizacji i ocenie edukacji zdrowotnej w szkole;
- przygotowanie zapotrzebowania na leki oraz materiały opatrunkowe znajdujące się w apteczce szkolnej (na wyposażeniu gabinetu medycyny szkolnej).

Zgodnie z zakresami czynności, pielęgniarki szkolne miały wykonywać testy do wykrywania zaburzeń rozwoju fizycznego¹⁴, układu ruchu¹⁵, w kierunku zezów¹⁶, ostrości wzroku, widzenia barw, słuchu i ciśnienia tętniczego krwi, a także orientacyjne wykrywanie zaburzeń statyki ciała oraz wad mowy.

W harmonogramie – zasoby stanowiącym załącznik nr 2 do umowy z NFZ wykazano obie pielęgniarki. Wskazano, że jedna pielęgniarka szkolna zapewnia dostępność świadczeń w gabinecie medycyny szkolnej w Ośrodku Zdrowia w Gnojnie (dla uczniów SP w Gnojnie) w poniedziałki w godzinach 7.30-10.30 oraz wtorki, środy i piątki w godzinach 9.50-12.50, druga udzielała świadczeń w gabinecie medycyny szkolnej w Ośrodku Zdrowia w Raczycach (dla uczniów SP w Raczycach i SP w Jarząbkach) we wtorki, czwartki i piątki w godzinach 7.30-11.30 oraz w Ośrodku Zdrowia w Balicach (uczniowie SP w Balicach) w poniedziałki i środy w godzinach 7.30-9.30.

(akta kontroli str. 83-84, 118-120, 134-135, 147-148, 155-157, 182-199)

Zgodnie z umową zawartą z NFZ, miejscem świadczenia usług pielęgniarki szkolnej były gabinety pielęgniarki szkolnej w ośrodkach zdrowia w Gnojnie, Raczycach i Balicach, co było zgodne art. 6 ust. 1 ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami.

(akt kontroli str. 57-162)

W wyniku przeprowadzonych oględzin gabinetów pielęgniarki szkolnej (przy czym nie był to odrębne pomieszczenia, lecz gabinety, w których udzielano także innych świadczeń POZ) w trzech ośrodkach zdrowia ustalono, że gabinety te wyposażone były zgodnie z umową nr 13-POZ01-17-00468-132 zawartą z NFZ i kolejnymi aneksami do tej umowy. Spełniały także wymogi określone w § 11

¹⁴ Pomiary: wysokości i masy ciała oraz określenie współczynnika masy ciała (BMI).

¹⁵ W tym boczne skrzywienie kręgosłupa i zniekształceń statycznych kończyn dolnych.

¹⁶ W tym Cover test i test Hirschberga.

rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą¹⁷ oraz wyposażone były w sprzęt wymieniony w ust. 4 pkt 1 części III załącznika nr 4. Apteczki pierwszej pomocy znajdowały się na wyposażeniu gabinetu pielęgniarki szkolnej w każdym ośrodku zdrowia. Apteczki zawierały środki medyczne wskazane w ust. 4 pkt 2 części III załącznika nr 4, za wyjątkiem neospasminy i stazy automatycznej (były stazy lateksowe), o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Skład zestawu przeciwwstrząsowego w apteczce znajdującej się w Ośrodku Zdrowia w Raczykach spełniał wymogi załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie wykazu produktów leczniczych, które mogą być doraźnie dostarczane w związku z udzielanym świadczeniem zdrowotnym, oraz wykazu produktów leczniczych wchodzących w skład zestawów przeciwwstrząsowych, ratujących życie¹⁸. Natomiast w zestawach przeciwwstrząsowych w apteczkach w ośrodkach zdrowia w Gnojnie i Balicach brak było roztworu do infuzji Glucosum 5%, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Produkty znajdujące się w apteczkach miały ważne terminy przydatności do użycia. Stwierdzono, że w dniu 26 marca 2025 r. (tj. w dniu dokonywania oględzin) pielęgniarka, która – zgodnie z harmonogramem – powinna w tym czasie udzielać świadczeń uczniom w gabinecie w Ośrodku w Gnojnie, realizowała inne zadania w Ośrodku Zdrowia w Raczykach, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 200-203)

Dostępność pielęgniarki szkolnej dla poszczególnych szkół w latach szkolnych 2021/2022 do 2024/2025 (I półrocze) ustalona na podstawie ust. 2.1 pkt 4 części II załącznika nr 4 (dalej: wskaźnik dla małych szkół) kształtowała się w następujący sposób¹⁹:

- 1) SP w Gnojnie:
 - 2021/2022 – liczba godzin dostępności minimalna wynosiła 10,6, a maksymalna 12,3 godzin tygodniowo
 - 2022/2023 – minimalna 10,4, a maksymalna 12,1;
 - 2023/2024 – minimalna 5,2, a maksymalna 6,6;
 - 2024/2025 – minimalna 4,7, a maksymalna 6,8.
- 2) SP w Raczykach:
 - 2021/2022 – minimalna 9,5, a maksymalna 11,1 godzin tygodniowo
 - 2022/2023 – minimalna 9,4, a maksymalna 11,0;
 - 2023/2024 – minimalna 9,2, a maksymalna 10,8;
 - 2024/2025 – minimalna 9,4, a maksymalna 10,9.
- 3) SP w Balicach:
 - 2021/2022 – minimalna 2,9, a maksymalna 3,4;
 - 2022/2023 – minimalna 2,7, a maksymalna 3,2;
 - 2023/2024 – minimalna 2,7, a maksymalna 3,2;
 - 2024/2025 – minimalna 2,6, a maksymalna 3,1.
- 4) SP w Jarząbkach:
 - 2021/2022 – minimalna 3,3, a maksymalna 3,8;
 - 2022/2023 – minimalna 3,4, a maksymalna 3,9;

¹⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 402.

¹⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1772.

¹⁹ Zgodnie z tym przepisem jeden etat przeliczeniowy pielęgniarki szkolnej (37 godzin 55 minut) tygodniowo powinien przypadać w szkołach liczących nie więcej niż 150 uczniów na: od 440 uczniów (dostępność maksymalna) do 550 uczniów (dostępność minimalna).

- 2023/2024 – minimalna 2,4, a maksymalna 3,9;
- 2024/2025 – minimalna 3,7, a maksymalna 4,3.

Należy zaznaczyć, że zgodnie z ust. 2.4 części III załącznika nr 4 we wszystkich ww. szkołach, w okresie objętym kontrolą dopuszczalna była niższa dostępność pielęgniarki lub higienistki szkolnej, tj. nie mniej niż jeden raz w tygodniu, nie mniej niż 4 godziny dziennie.

W umowie z NFZ (i kolejnych aneksach) w załączniku nr 2 harmonogram – zasoby, dostępność ta została ustalona na łącznie 28 godzin, w tym w Ośrodku Zdrowia w Gnojnie – 12 godzin²⁰, w Ośrodku Zdrowia w Raczycach – 12 godzin²¹ i w Ośrodku Zdrowia w Balicach – cztery godziny²². Liczba godzin wynikająca z umowy z NFZ była wyższa od łącznej minimalnej liczby godzin określonej zgodnie z częścią III pkt 2.4 załącznika nr 4 (która wynosiła 16 godzin). Dostępność ta była zbliżona do wynikającej z zastosowania wskaźnika dla małych szkół, określonych w 2.1 pkt 3 tego załącznika²³, co należy ocenić pozytywnie.

Godziny pracy pielęgniarek szkolnych były dostosowane do godzin w jakich odbywały się lekcje w szkołach.

(akta kontroli str. 57-162, 300-304)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z ust. 2.4 części III załącznika nr 4 pielęgniarka szkolna powinna być dostępna nie mniej niż jeden raz w tygodniu, nie mniej niż 4 godziny dziennie. Wymóg ten nie został spełniony w Ośrodkach Zdrowia w Gnojnie i Balicach, przy czym sumaryczna liczba godzin dostępności spełniała wymagania ww. przepisu.

W roku szkolnym 2021/2022 na finansowanie ww. świadczeń SPZOZ otrzymał w ramach umowy z NFZ kwotę 27 882,32 zł przy stawce kapitałowej ucznia za okres wrzesień-marzec 7,51 zł, za okres kwiecień-czerwiec – 7,85 zł i za okres lipiec-sierpień – 8,35 zł oraz stawce profilaktyki fluorkowej za okres wrzesień-marzec 0,46 zł, kwiecień- czerwiec – 0,49 zł i lipiec-sierpień – 0,53 zł. Koszty opieki pielęgniarki szkolnej wyniosły 69 241,22 zł. Na wskazane koszty składało się wynagrodzenie dwóch pielęgniarek szkolnych²⁴ oraz zakup pasty do profilaktyki fluorkowej. Posiadany przez Zakład system księgowy nie umożliwił wyodrębnienia pozostałych kosztów w zakresie medycyny szkolnej. Wynik finansowy wyniósł minus 41 626,59 zł.

Finansowanie NFZ za świadczenia realizowane w roku szkolnym 2021/2022 dotyczyły świadczeń udzielanych przez pielęgniarkę szkolną 289 uczniom (wrzesień 2021 r.) i 285 uczniów w pozostałych miesiącach, mimo że stan liczbowy uczniów na dzień 1 września 2021 r. (zgodnie z przedstawionymi NIK zestawieniami) wynosił 368. NFZ finansowaniem profilaktyki fluorkowej objęło od 234 do 253 uczniów w poszczególnych miesiącach, wobec 272 uczniów objętych tymi działaniami. Można więc uznać, że objęcie finansowaniem wszystkich uczniów mogłoby przynieść dodatkowo kwotę w wysokości ok. 7,8 tys. zł rocznie.

²⁰ Cztery razy w tygodniu po trzy godziny.

²¹ Trzy razy w tygodniu po cztery godziny.

²² Dwa razy w tygodniu po dwie godziny.

²³ Dla SP w Gnojnie była zgodna w latach 2021/2022 i 2022/2023 z dostępnością maksymalną, zaś w odniesieniu do lat szkolnych 2023/2024 i 2024/2025 dwukrotnie wyższa; dla SP w Raczycach i SP w Jarząbkach i SP w Balicach zgodna z dostępnością minimalną.

²⁴ Wynagrodzenie pielęgniarek w części dotyczącej usług pielęgniarki szkolnej proporcjonalnie do przepracowanych godzin w tym zakresie. W wynagrodzeniu pielęgniarek ujęty był ryczałt na samochód.

W roku szkolnym 2022/2023 na finansowanie świadczeń udzielanych przez pielęgniarkę szkolną SPZOZ otrzymał w ramach umowy z NFZ kwotę 25 466,39 zł, przy stawce kapitacyjnej za ucznia za okres wrzesień-czerwiec 8,35 zł i lipiec-sierpień 8,90 zł oraz stawce profilaktyki fluorkowej za okres wrzesień-czerwiec 0,53 zł i lipiec-sierpień 0,57 zł. Koszty opieki pielęgniarki szkolnej wyniosły 70 385,63 zł. Na wskazane koszty składało się wynagrodzenie dwóch pielęgniarek szkolnych. Wynik finansowy wyniósł minus 44 919,24 zł. Finansowanie dotyczyło świadczeń udzielanych przez pielęgniarkę szkolną od 238 do 255 uczniów w poszczególnych miesiącach, mimo że stan liczbowy uczniów na dzień 1 września 2022 r. wynosił 362. NFZ finansowaniem profilaktyki fluorkowej objęło od 178 do 221 uczniów, wobec 276 uczniów objętych tymi działaniami. Objęcie finansowaniem wszystkich uczniów mogłoby przynieść dodatkowo kwotę w wysokości ok. 12,9 tys. zł.

W roku szkolnym 2023/2024 na świadczenia z tego zakresu Zakład otrzymał w ramach umowy z NFZ kwotę 36 529,02 zł, przy stawce kapitacyjnej za ucznia za okres wrzesień-czerwiec 8,90 zł i lipiec-sierpień 9,73 zł oraz stawce profilaktyki fluorkowej za okres wrzesień-czerwiec 0,57 zł i lipiec-sierpień 0,62 zł. Na wskazane koszty składało się wynagrodzenie dwóch pielęgniarek szkolnych w kwocie 82 217,68 zł oraz zakup pasty do profilaktyki fluorkowej za kwotę 321,01 zł. Wynik finansowy wyniósł minus 46 009,67 zł.

Finansowanie to dotyczyło świadczeń udzielanych przez pielęgniarkę szkolną od 192 do 363 uczniów (od grudnia 2023 r.) w poszczególnych miesiącach, mimo że stan liczbowy uczniów na dzień 1 września 2023 r. wynosił 365. NFZ finansowaniem profilaktyki fluorkowej objęło od 169 do 281 uczniów, wobec 310 uczniów objętych tymi działaniami. Objęcie finansowaniem wszystkich uczniów mogłoby przynieść dodatkowo kwotę w wysokości ok. 5,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 204-209)

Dyrektor odnośnie niezgodności pomiędzy faktyczną liczbą uczniów a liczbą uczniów, za których otrzymywano finansowanie z NFZ wyjaśniła: *różnice wynikają z bieżącej weryfikacji systemu mMedica. W rozliczeniach miesięcznych na bieżąco dokonywane są zmiany - bieżące zapisy oraz wypisy, deklaracji POZ gdzie dzieci zostają weryfikowane i przypisane do pielęgniarki szkolnej przez system mMedica. Rodzice dzieci dokonują zmian zapisując i wpisując dzieci, czasami kilkakrotnie w ciągu roku. Załączniki nie były weryfikowane ze stanem faktycznym, gdyż liczba uczniów ulega rotacjom w trakcie trwania roku szkolnego.*

(akta kontroli str. 340)

NIK dostrzega konieczność zwiększenia nadzoru nad prawidłowością tzw. list aktywnych uczniów przekazywanych do NFZ.

Dyrektor, odnośnie źródeł finansowania straty, wyjaśniła: *Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gnojnie, w latach 2021-2024 i obecnie działalność gabinetów szkolnych finansuje ze środków otrzymanych na podstawie umowy zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia - Świętokrzyskim Oddziałem Wojewódzkim w Kielcach nr 13-POZO1 -17-00468-132 oraz środków finansowych otrzymywanych za wynajem gabinetów: rehabilitacyjnego, stomatologicznego oraz punktu aptecznego. NFZ miesięczne finansowe transze przekazuje na podstawie tzw. stawki kapitacyjnej otrzymywanej za każdego zapisanego pacjenta. Stawki te są zróżnicowane ze względu na grupy wiekowe. Otrzymane środki finansowe mają zapewnić udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia, prowadzeniu profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz podejmowaniu innych działań medycznych wynikających z procesu leczenia oraz realizowanie zadań z zakresu promocji zdrowia. Samodzielne Zakłady Opieki*

Zdrowotnej nie są nastawione na osiągnięcie zysku tylko realizowanie świadczeń zdrowotnych dla wszystkich swoich pacjentów.

(akta kontroli str. 340)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. SPZOK przekazywał do NFZ nierzetelne dane dotyczące liczby uczniów w SP w Gnojnie, Raczcach i Jarząbkach w załączniku nr 25 (*Informacja o liczbie uczniów objętych przez świadczeniodawcę opieką pielęgniarki szkolnej*), w tym z:
 - SP w Gnojnie według stanu na 1 września w latach 2021-2024 wykazano 151, 170, 170 i 170 uczniów, pomimo że faktyczna liczba uczniów wynosiła odpowiednio 148, 145, 151, 156;
 - SP w Raczcach według stanu na 1 września w latach 2022-2023 wykazano 133 i 145 uczniów, pomimo że faktyczna liczba uczniów wynosiła odpowiednio 132 i 129;
 - SP w Jarząbkach według stanu na 1 września 2023 r. wykazano 53, pomimo że faktyczna liczba uczniów wynosiła 47.

(akta kontroli str. 167-175, 274-275, 277, 281, 285-286, 289)

Dyrektor wyjaśniła: *Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Gnojnie przekazywał dane zawarte na druku załącznik nr 25 - Informacja o liczbie uczniów objętych przez świadczeniodawcę opieką pielęgniarki szkolnej sporządzone przez dyrektorów szkół, którzy podawali ilość uczniów razem z oddziałami przedszkolnymi, zerowymi.*

(akta kontroli str. 340)

2. Apteczki pierwszej pomocy będące w dyspozycji pielęgniarek szkolnych, znajdujące się we wszystkich trzech ośrodkach zdrowia, nie zawierały neospasminy i stazy automatycznej (były stazy lateksowe), pomimo obowiązku wynikającego z ust. 4 pkt 2 lit. b części III załącznika nr 4. Natomiast zestawy przeciwwstrząsowe w apteczkach pierwszej pomocy, nie zawierały roztworu do infuzji Glucosum 5%, pomimo obowiązku wynikającego z ust. 4 pkt 2 lit. a części III załącznika nr 4.

(akta kontroli str. 200-203)

Dyrektor wyjaśniła: *W apteczce pierwszej pomocy nie było neospasminy z powodu przeoczenia - została zakupiona. Stazy automatyczne zostały zastąpione jednorazowymi - po zaleceniach wynikających z kontroli sanitarno-epidemiologicznej. Nie było roztworu 5 % Glukozy, ponieważ były braki płynów infuzyjnych w hurtowniach - udało nam się zakupić i uzupełnić apteczki.*

(akta kontroli str. 335-336)

W trakcie niniejszej kontroli apteczki zostały uzupełnione.

(akta kontroli str. 539-543)

NIK odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego dotyczącego stwierdzonej nieprawidłowości w związku z uzupełnieniem apteczek pierwszej pomocy w neospasminę, stazę automatyczną oraz roztwór 5% Glukozy.

3. Niezgodnie z harmonogramem pracy określonym w załączniku nr 2 do umowy z NFZ, pielęgniarka szkolna nie udzielała 26 marca 2025 r. w godzinach 10.00-12.00 świadczeń uczniom SP w Balicach, realizowała natomiast inne zadania w Ośrodku Zdrowia w Raczcach.

(akta kontroli str. 151-162, 200-203)

Dyrektor wyjaśniła: *obecność pielęgniarek szkolnych w trakcie kontroli w Ośrodku Zdrowia w Raczykach była związana z wieloma czynnikami. Między innymi z sytuacją epidemiologiczną – grypa, zakażenia RSV, mykoplazma itd. oraz w celu usprawnienia przeprowadzanej kontroli. Obie pielęgniarki szkolne pracują w Ośrodku Zdrowia w Raczykach z możliwością ruchu każdej z nich do każdego z Ośrodków Zdrowia. Pielęgniarki szkolne pracują: 16 godzin tygodniowo i 12 godzin w gabinetach szkolnych pozostałą część godzin pracują jako pielęgniarki środowiskowo-rodzinne. Przesunięcia czasu pracy odnotowane są w przeznaczonych zeszytach i rozliczane do końca miesiąca. Pielęgniarki szkolne pracują w Ośrodku Zdrowia w Gnojnie, Balicach i Raczykach. Obsługą Szkoły Podstawowej w Jarząbkach zapewnia pielęgniarka szkolna z Ośrodka Zdrowia w Raczykach.*

(akta kontroli str. 335)

Wyjaśnienia te nie mogą być uwzględnione. Zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej²⁵ świadczenia są udzielane osobiście przez osoby wykonujące zawody medyczne zgodnie z harmonogramem. Zmiany w harmonogramie dotyczące osób wykonujących zawody medyczne wymagają zgłoszenia Prezesowi Funduszu albo dyrektorowi oddziału wojewódzkiego Funduszu, z którym świadczeniodawca zawarł umowę, najpóźniej w dniu poprzedzającym ich powstanie albo w przypadkach losowych, niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia. Ponadto zgodnie z ww. harmonogramem tylko jedna z pielęgniarek szkolnych pracowała w Ośrodku Zdrowia w Raczykach.

OCENA CZĄSTKOWA

SPZOZ działał na podstawie umowy z NFZ oraz wymaganych dokumentów. Świadczenia realizowały pielęgniarki szkolne, które posiadały odpowiednie kwalifikacje. Stwierdzono braki niektórych leków w dwóch gabinetach medycyny szkolnej. Zapewniono wymaganą przepisami dostępność pielęgniarek szkolnych, jednak nie zawsze realizowały one te świadczenia w zadeklarowanych godzinach. Zakład przekazywał do NFZ nierzetelne dane o liczbie uczniów objętych opieką.

OBSZAR

2. Udzielanie świadczeń z zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami

Opis stanu faktycznego

W wyniku analizy dotyczącej wykonania testów przesiewowych przez pielęgniarkę szkolną przeprowadzonego na próbie uczniów obecnych ósmych klas z trzech szkół podstawowych²⁶ stwierdzono, że:

- w SP w Gnojnie testy przesiewowe dla uczniów klas III, ze względu na epidemię Covid-19, przeprowadzono w klasie IV. W testach przesiewowych w klasie III i VII uczestniczyli wszyscy uczniowie, tj. 17 uczniów, a w klasie V uczestniczyło 14 z 17 uczniów. Test ten przeprowadzono tuż przed zakończeniem roku szkolnego (8 czerwca 2022 r.). Dyrektor wyjaśniła, że nie przeprowadzono testów trzem uczniom w klasie V w roku szkolnym 2021/2022 z powodu nieobecności uczniów, a rodzice tych uczniów nie zgłaszali się na wezwanie.
- w SP w Raczykach testy przesiewowe w klasie III, V i VII przeprowadzono wszystkim 10 uczniom;

²⁵ Dz. U. z 2025 r. poz. 400, ze zm.

²⁶ W SP w Jarząbkach w roku szkolnym 2024/2025 nie było ósmych klas.

- w SP w Balicach zamiast testów przesiewowych w klasie III i V przeprowadzono jeden test w klasie IV, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W testach uczestniczyli wszyscy uczniowie, w klasie IV – pięciu uczniów i w klasie VII – siedmiu.

NIK zauważa, że przeprowadzenie testów przesiewowych nie wymagało obecności rodziców, należało więc zaplanować termin przeprowadzenia testów w SP w Gnojnie w taki sposób by zapewnić obecność wszystkich dzieci.

Wszystkie testy przesiewowe zrealizowano i prawidłowo dokumentowano w zakresie wynikającym z części II załącznika nr 4, za wyjątkiem tej części, która dotyczyła wykrywania zaburzeń rozwoju fizycznego polegającego na obliczeniu i analizie wskaźnika BMI, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 210-237, 336)

Odnosnie sposobu prowadzenia testów przesiewowych pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *nie sporządzano harmonogramu badań przesiewowych, bo nie było takiej potrzeby. Corocznie badania przeprowadzamy według następującego schematu: klasy 0 – w październiku i listopadzie, klasy III w lutym i marcu, klasy V – w kwietniu, maju i czerwcu, a klasy VII w listopadzie i grudniu. Do każdego rodzica dzwoniłam ja albo druga pielęgniarka szkolna i umawiałymy termin testów przesiewowych i badań bilansowych. Podczas rozmowy informowałam rodziców o celach badań. Testy przesiewowe przeprowadzane były w gabinecie zabiegowym w Ośrodku Zdrowia w Raczycach, a badania w gabinecie lekarskim w tym samym ośrodku. Na koniec testów przesiewowych informowałam rodziców dziecka o wynikach testów, a w przypadku, gdy wyniki testu wskazywały na nieprawidłowości prowadziłam dziecko i rodziców do pediatry w sąsiednim pokoju. Jeżeli była taka potrzeba pediatra wypisywał skierowanie do specjalisty.*

(akta kontroli str. 180-181)

W SPZOZ opracowano procedurę przeprowadzania grupowej profilaktyki fluorkowej wśród uczniów klas I-VI szkoły podstawowej. Zgodnie z procedurą m.in. wśród uczniów I klas pielęgniarka przeprowadza pogadankę przygotowującą do fluoryzacji, a wśród uczniów klas starszych pielęgniarka przypomina zasady fluoryzacji. Udział dzieci odbywał się na podstawie pisemnej zgody rodziców wyrażonej w I klasie. Zgoda obowiązywała do końca VI klasy lub do jej odwołania. Zabiegi fluoryzacji odbywały się w czasie lekcji. Czas trwania szczotkowania wynosił od 2 do trzech minut. W przypadku nieobecności dziecka, fluoryzację przeprowadzano do tygodnia od planowanej.

(akta kontroli str. 269-271)

Pielęgniarka wyjaśniła: *Na pierwszej wywiadówce we wrześniu informowałam rodziców o celach, zasadach i organizacji nadzorowanego szczotkowania zębów preparatami fluorkowymi. Podczas udzielania informacji obecny był wychowawca. Nie sporządzałam żadnych notatek ze spotkania.*

(akta kontroli str. 272--273)

W wyniku badania prowadzenia profilaktyki fluorkowej przeprowadzonego na próbie uczniów z obecnych szóstych klas²⁷ stwierdzono, że w klasie II nie prowadzono profilaktyki fluorkowej ze względu na epidemię Covid-19, w pozostałych klasach, tj. I, III, IV, V i VI wszyscy uczniowie²⁸ uczestniczyli

²⁷ Za cały okres uczęszczania do szkoły.

²⁸ W SP w Gnojnie: kl. I, II, III i IV – 23 uczniów, a w kl. V i VI – 25. W SP w Raczycach: kl. I, III i IV – 15 uczniów, a w kl. IV i V – 14. W SP w Balicach: kl. I, III, IV i V – dwóch uczniów i w kl. VI – jeden. W SP w Jarząbkach: kl. I – czterech uczniów, kl. III i IV – sześciu i kl. V i VI – pięciu.

w profilaktyce. Obecność dzieci podczas szczotkowania zębów odnotowywano na listach klasowych.

(akta kontroli str. 238-268)

Odnosnie sposobu prowadzenia profilaktyki fluorkowej pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *Profilaktyka fluorkowa odbywała się w szkołach. Ustalałam termin przeprowadzania z wychowawcą klasy, który informował dzieci, kiedy mają przynieść własne szczoteczki do zębów. SPZOZ zapewniał pastę do zębów, natomiast szczoteczki do zębów przynosiły dzieci.* Pielęgniarka poinformowała również, że w czasie epidemii Covid-19 nie prowadziła zdalnie pogadarek, ponieważ szkoły nie udzieliły jej uprawnień do prowadzenia zdalnych zajęć za pomocą platformy TEAMS.

(akta kontroli str. 180-181)

Badanie testów przesiewowych przeprowadzonych w obecnej klasie VIII SP w Gnojnie przez cały okres nauki wykazało, że spośród:

- 17 uczniów objętych testami w klasie trzeciej²⁹, u czterech stwierdzono nieprawidłowy wynik testu (otyłość, krótkowzroczność i dwoje niskorosłość);
- 14 uczniów objętych testami w klasie piątej, czterech posiadało nieprawidłowy wynik testu (krótkowzroczność, niedowaga, niskorosłość oraz niskorosłość wraz z niedowagą);
- 17 uczniów objętych testami w klasie VII, sześciu posiadało nieprawidłowy wynik testu (krótkowzroczność, dwoje niskorosłość, boczne skrzywienie kręgosłupa, płasko-koślawe stopy oraz krótkowzroczność wraz z niedosłuchem).

Badanie testów przesiewowych przeprowadzonych w obecnej klasie VIII SP w Raczycach przez cały okres nauki wykazało, że spośród 10 uczniów objętych testami w klasie:

- trzeciej i piątej dwóch posiadało nieprawidłowy wynik testu (krótkowzroczność, niedowaga);
- siódmej czterech posiadało nieprawidłowy wynik testu (dwóch krótkowzroczność, nadwzroczność i niedowaga).

Badanie testów przesiewowych przeprowadzonych w obecnej klasie VIII SP w Balicach przez cały okres nauki wykazało, że spośród:

- spośród czterech uczniów objętych testami w klasie IV³⁰ dwóch posiadało nieprawidłowy wynik testu (krótkowzroczność oraz zez wraz z otyłością)
- spośród siedmiu uczniów objętych testami w klasie VII trzech posiadało nieprawidłowy wynik testu (dwóch krótkowzroczność i jeden zez wraz z otyłością).

Dzieci z problemami zdrowotnymi lub zaburzeniami w stanie zdrowia z badanych klas VIII ww. szkół stanowiły w klasach III – 22% przebadanych uczniów, w klasach V³¹ – 28%, a w klasach VII – 38%.

(akta kontroli str. 305-306)

W ramach postępowania poprzemiesiewowego pielęgniarka kierowała dzieci z dodatnim wynikiem testu do lekarza pediatry w SPZOZ. Po testach przesiewowych, w kartach zdrowia dzieci z dodatnimi wynikami testu, pediatra odnotował skierowanie dzieci do lekarzy specjalistów (okulisty, laryngologa i ortopedy). Natomiast w przypadku dzieci, u których stwierdzono niedowagę, otyłość i niskorosłość brak było skierowań do specjalistów, zaplanowanej dalszej opieki nad dziećmi ze stwierdzonymi zaburzeniami, brak również informacji

²⁹ Badanie ze względu na epidemię Covid-19 przeprowadzono w klasie IV.

³⁰ Przeprowadzono jeden test przesiewowy w klasie czwartej zamiast testów w klasie III i V.

³¹ Przeprowadzony w klasie IV w SP w Balicach test do wyliczeń ujęto w klasie V.

dotyczącej sprawowania opieki czynnej przez pielęgniarkę szkolną, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Dwoje dzieci ze stwierdzoną w kl. III i V otyłością podczas testów przesiewowych, w klasie VII miało prawidłową wagę.

(akta kontroli str. 180-181, 211-237, 343, 538)

Pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *Zawsze bezpośrednio po testach przesiewowych dzieci z dodatnimi wynikami są kierowane do pokoju obok do pediatry. Nie odnotowywałyśmy tego w dokumentacji, ponieważ nie wiedziałam, że jest to konieczne. Podczas badań przesiewowych informujemy rodziców w jaki sposób należy odżywiać dzieci z nadwagą lub niedowagą. Informujemy również, żeby zgłosili się do kontroli. Jeżeli się zgłoszą to wykonujemy ponowne testy. Niestety rodzice na ogół się nie zgłaszają.*

(akta kontroli str. 272-273)

Do szkół objętych opieką pielęgniarki szkolnej na dzień rozpoczęcia kontroli uczęszczało 108 dzieci³² z chorobami przewlekłymi, w tym 42 uczniów z krótkowzrocznością, 30 schorzeniami układu kostnego³³, 24 otyłością, 15 niskorosłością, pięcioro z niedoborem masy ciała, troje z upośledzeniem słuchu i po jednym z nadwzrocznością i cukrzycą. Po dwa schorzenia miało 12 uczniów.

(akta kontroli str. 307-312)

W szkołach nie opracowano wytycznych/procedur postępowania z uczniem z chorobą przewlekłą.

(akta kontroli str. 343)

Dyrektor wyjaśniła: *W SPZOZ w Gnojnie nie opracowano stosownych procedur na podstawie Standardów Postępowania i Metodyki Pracy Pielęgniarki Szkolnej opracowanym przez Instytut Matki i Dziecka w Warszawie, gdyż pracujemy w małym środowisku, społeczności, gdzie wszyscy się znają. Cały czas prowadzona jest edukacja i rozmowy z Dyrektorami szkół, pedagogami, wychowawcami oraz rodzicami.*

(akta kontroli str. 341-342)

W udostępnionej dokumentacji brak było jakichkolwiek informacji na ten temat sprawowania opieki nad dziećmi przewlekłe chorymi przez pielęgniarki szkolne.

(akta kontroli str. 307-312, 343)

Oдноśnie uczennicy chorej na cukrzycę, pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *Nie dostałyśmy żadnych zleceń od lekarzy na podawanie leków. O dziecku chorym na cukrzycę wiedziałyśmy, bo cukrzyca została wykryta u nas w ośrodku. Pomiaru cukru nie dokonujemy, ponieważ dziecko ma założony sensory, który automatycznie wykrywa spadek cukru. Insuliny nie podawałyśmy, ponieważ uczennica samodzielnie aplikuje sobie insulinę. Nie posiadałyśmy zleceń od lekarza na dawanie insuliny.*

(akta kontroli str. 272-273)

Dyrektor wyjaśniła: *Pielęgniarki szkołę współpracują z dyrektorami szkół, nauczycielami, lekarzami POZ w opiece nad wszystkimi dziećmi. Pielęgniarki nie podają leków, ponieważ powinny to robić na ewentualną prośbę rodzica, do chwili obecnej nie wpłynęła do nas żadna prośba.*

(akta kontroli str. 342)

W szkołach objętych opieką pielęgniarki szkolnej do rozpoczęcia kontroli nie uczęszczały dzieci z niepełnosprawnością, wobec czego nie wystąpiła potrzeba

³² W tym w SP w Gnojnie – 42 uczniów, w SP w Raczycach – 40, w SP w Jarząbkach – 19 i w SP w Baliach – 7.

³³ W tym skolioza, skrzywienia kręgosłupa, koślawość, płaskostopie.

udzielania świadczeń przez pielęgniarkę szkolną w tym zakresie. W dniu 12 marca 2025 r. dyrektor SP w Gnojnie poinformowała pielęgniarkę szkolną, że do klasy I uczęszcza uczeń z niepełnosprawnością. Na tej podstawie pielęgniarka szkolna założyła kartę zdrowia ucznia, w której odnotowała, że uczeń posiada orzeczenie wydane w dniu 30 lipca 2024 r. przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Chmielniku.

(akta kontroli str. 298-299, 313)

W latach szkolnych 2023/2024-2024/2025 (do 26 lutego) w trzech szkołach podstawowych³⁴ objętych opieką SPZOZ doszło do sześciu wypadków, po trzy w każdym badanym roku szkolnym. W wyniku wypadków doszło do urazów kości przedramienia ręki prawej, małego palca ręki lewej, nogi lewej, oka oraz dwóch urazów głowy. W trzech przypadkach pomocy przedmedycznej udzielili nauczyciele. Nieudzielenie pomocy w powyższych przypadkach, przez pielęgniarkę szkolną wynikało z czynników obiektywnych, ponieważ w dwóch przypadkach do zdarzeń doszło poza godzinami dyżuru pielęgniarki, a w jednym na wycieczce szkolnej. W pozostałych trzech przypadkach pielęgniarka szkolna udzieliła pomocy przedlekarskiej w gabinecie w Ośrodku Zdrowia w Raczycach, co zostało odnotowane w zeszycie, w którym odnotowywano udzielenie pomocy przedlekarskiej uczniom. Następnie porady ambulatoryjnej udzielił lekarz z SPZOZ, który wystawił skierowania do szpitala.

(akta kontroli str. 314-332)

Pielęgniarka szkolna poinformowała: *przy udzielaniu pomocy przedlekarskiej zawsze jest obecny nauczyciel. Zawiadamiani są również rodzice, którzy odbierają dziecko.*

(akta kontroli str. 364)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki przemocy rówieśniczej w szkołach, które skutkowałyby koniecznością udzielenia pomocy przez pielęgniarkę szkolną.

(akta kontroli str. 366)

Pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *nie było sporządzanych w formie pisemnej planów edukacji zdrowotnej w poszczególnych szkołach. Natomiast na początku każdego roku szkolnego były omawiane razem z dyrektorem, wychowawcą i nauczycielami podstawowe potrzeby w zakresie zajęć edukacji zdrowotnej. Nie brałyśmy udziału w opracowaniu programu profilaktyczno-wychowawczego, ani nie konsultowano się z nami w tej sprawie. Jeżeli wychowawca lub dyrektor zgłaszali w trakcie roku szkolnego potrzeby w zakresie edukacji zdrowotnej, to przeprowadzano taką edukację.*

(akta kontroli str. 349, 355)

W roku szkolnym 2023/2024 pielęgniarki szkolne zrealizowały 59 zajęć edukacji zdrowotnej, w tym w SP w Balicach – 18 zajęć, w SP w Gnojnie – 14, w SP w Raczycach – 14 i w SP w Jarząbkach - 13. Zajęcia prowadzone były w formie pogadanek z dyskusją (27 razy), pogadanek (26), prelekcji (3) i po jednym razie w formie dyskusji, ćwiczeń i zabaw tematycznych.

W SP w Balicach zrealizowano następujące tematy zajęć edukacji zdrowotnej w ramach działania pn.:

- *Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia zrealizowano: aktywność fizyczna, prawidłowa dieta – warunkiem zdrowia dla kl. I-III, kl. IV-VIII; prawidłowe odżywianie, aktywność fizyczna – warunkiem zdrowia dla kl. III-VIII; zachowania psychiczne – asertywność, ćwiczenia zachowań asertywnych dla*

³⁴ W SP w Jarząbkach nie doszło do żadnego wypadku.

- kl. VI-VIII; Zdrowie to mój skarb - higiena osobista, odżywianie, ruch dla kl. 0-II; profilaktyka wad postawy. Higiena osobista ucznia dla kl. I-III, wyznaczniki zdrowia dziecka kl. 0. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 45%;
- *Edukacja w zakresie skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z używania środków psychoaktywnych*: uzależnienia behawioralne, hazard, media społecznościowe, Internet, telefon, komputer dla kl. I-III; nałogi - niebezpieczeństwo zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego - alkohol tytoń, narkotyki dopalacze dla kl. IV-VIII. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 42%;
 - *Inne zagadnienia edukacji zdrowotnej wynikające z rozpoznanych w szkole problemów*: pomoc w nagłych wypadkach, rany, oparzenia, odmrożenia i inne urazy dla kl. II-III i IV-VIII; pomoc w nagłych wypadkach dla kl. IV-VIII - przypomnienie wiadomości dla kl. IV-VIII; bezpieczne wakacje dla kl. IV-VIII; profilaktyka chorób zakaźnych. pogadanka na temat szczepień dla kl. I-VIII; dojrzewanie dziewcząt i chłopców dla kl. VIII; dojrzewanie "jestem kobietą" dla kl. V dziewczęta; profilaktyka wad wzroku, czynniki wspomagające, wpływ diety dla kl. 0-I; rola pielęgniarki w szkole dla kl. 0. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 43%;
 - *Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży*: profilaktyka próchnicy higiena codzienna, dieta dla kl. I-VIII; profilaktyka próchnicy - dieta dla kl. III-VIII. Średni udział uczniów w zajęciach dotyczących profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 74%.

W SP w Gnojnie zrealizowano następujące tematy zajęć edukacji zdrowotnej w ramach działania pn.:

- *Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia zrealizowano*: walka z wszawicą. Sprawdzanie czystości głów dla kl. I-VIII; profilaktyka wad postawy. Higiena osobista ucznia dla kl. I-VIII; pogadanka i dyskusja na temat higieny osobistej dla I-IV. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 70%;
- *Edukacja w zakresie skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z używania środków psychoaktywnych*: szkodliwość substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki i dopalacze) dla kl. V-VIII; zagrożenia związane z nowoczesnymi technologiami (Internet, gry, cyberprzemoc) dla kl. I-VIII. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 65%;
- *Inne zagadnienia edukacji zdrowotnej wynikające z rozpoznanych w szkole problemów*: zapobieganie występowaniu wypadków, urazów oraz ograniczenie ich skutków dla kl. I-VIII; Bezpieczne wakacje. Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach dla kl. I-VIII; profilaktyka chorób zakaźnych. pogadanka na temat szczepień dla kl. I-VIII; dorastanie i dojrzewanie dla kl. VI-VIII; profilaktyka przemocy - przemoc w rodzinie, grupie rówieśniczej dla kl. I-VIII. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 74%;
- *Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży*: Profilaktyka próchnicy. Rola fluoryzacji dla kl. I-VI; Rola fluoryzacji i prawidłowe mycie zębów dla kl. I-VIII, I-VI; profilaktyka próchnicy dla kl. I-VI. Średni udział uczniów w zajęciach dotyczących profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 75%.

W SP w Raczykach zrealizowano następujące tematy zajęć edukacji zdrowotnej w ramach działania pn.:

- *Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia zrealizowano:* Walka z wszawicą dla kl. I-III; Higiena osobista ucznia dla kl. I-III; Higiena osobista ucznia dla kl. III; Zdrowy styl życia dla kl. I-III. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 28%;
- *Edukacja w zakresie skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z używania środków psychoaktywnych:* nie realizowano żadnych tematów. Jak wyjaśniła pielęgniarka szkolna: *w SP w Rączycach i Jarząbkach w roku szkolnym 2023/2024 nie prowadziłam pogadarek wynikających z używania środków psychoaktywnych, gdyż szkoły nie prosiły.*
Zdaniem NIK, ze względu na zagrożenie jakie wynika z używania środków psychoaktywnych, zajęcia takie powinny być prowadzone corocznie.
- *Inne zagadnienia edukacji zdrowotnej wynikające z rozpoznanych w szkole problemów:* Bezpieczeństwo podczas wakacji dla I-III; Udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach dla kl. VII i VIII; Zapobieganie chorobom zakaźnym kl. III, IV; rola badań profilaktycznych dla kl. V; rola lekarza i pielęgniarki w życiu człowieka dla kl. 0. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 20%;
- *Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży:* Rola fluoryzacji i prawidłowe mycie zębów dla kl. I-VI; jak dbać o żęby i dziąsła dla kl. I-VIII; regularne wizyty u dentysty - dlaczego są istotne dla naszego zdrowia dla kl. I-VIII; Jak próchnica zębów wpływa na cały organizm dla kl. I-VIII; prawidłowe mycie zębów dla kl. I i II. Średni udział uczniów w zajęciach dotyczących profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 68%.

W SP w Jarząbkach zrealizowano następujące tematy zajęć edukacji zdrowotnej w ramach działania pn.:

- *Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia zrealizowano:* Walka z wszawicą dla kl. I-III; higiena osobista ucznia dla kl. I-III; Higiena osobista ucznia dla kl. II i III; rola lekarza i pielęgniarki w życiu człowieka dla kl. 0. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 36%;
- *Edukacja w zakresie skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z używania środków psychoaktywnych:* nie realizowano żadnych tematów (wyjaśnienia w tym zakresie zamieszczono przy opisie zajęć w SP w Rączycach);
- *Inne zagadnienia edukacji zdrowotnej wynikające z rozpoznanych w szkole problemów:* bezpieczeństwo podczas wakacji dla I-III; udzielanie pierwszej pomocy w nagłych wypadkach dla kl. VI i VIII; zapobieganie chorobom zakaźnym dla kl. III, IV. Średni udział uczniów w zajęciach w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 30%;
- *Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży:* rola fluoryzacji i prawidłowe mycie zębów dla kl. I-VI; jak dbać o żęby i dziąsła dla kl. I-VIII; regularne wizyty u dentysty - dlaczego są istotne dla naszego zdrowia dla kl. I-VIII; jak próchnica zębów wpływa na cały organizm dla kl. I-VIII; prawidłowe mycie zębów dla kl. I i II; jak zapobiegać chorobom jamy ustnej dla kl. I-IV. Średni udział uczniów w zajęciach dotyczących profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia w stosunku do liczby uczniów ogółem w szkole wynosił 73%.

Średni procentowy udział uczniów w zajęciach w ramach poszczególnych działań we wszystkich szkołach był niższy od średniego udziału uczniów w zajęciach z edukacji zdrowotnej dla województwa świętokrzyskiego wynoszącego 88%. Przyczyną powyższego była duża liczba tematów zajęć przeznaczonych do

wąskiej grupy uczniów. We wszystkich szkołach średni procentowy udział uczniów w zajęciach dotyczących profilaktyki próchnicy zębów i chorób przyzębia był wyższy od średniego udziału dla województwa świętokrzyskiego wynoszącego 60%.

Dobór tematów do zajęć z edukacji zdrowotnej podejmowany był z inicjatywy pielęgniarki szkolnej, dyrektora szkoły, pedagoga, wychowawców lub nauczycieli.

Pielęgniarka szkolna przeprowadziła również szkolenia dotyczące zasad dezynfekcji pomieszczeń sanitarnych i instrukcji sprzątanania dla personelu sprzątającego w SP w Raczycach i Jarząbkach.

(akta kontroli str. 367-397)

SPZOZ nie realizował programów zdrowotnych ani programów polityki zdrowotnej dotyczących dzieci i młodzieży szkolnej, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych³⁵.

(akta kontroli str. 343)

Dyrektor wyjaśniła: *SPZOZ w Gnojnie prowadzi programy zdrowotne dedykowane dla osób dorosłych. Od 2023 r. wprowadzone zostały programy: Profilaktyki Chorób Układu Krążenia (CHUK), Opieka koordynowana w dziedzinie kardiologii, endokrynologii i pulmonologii, Profilaktyka gruźlicy, ankieta gruźlicy. Mając na uwadze dobro naszych pacjentów i mieszkańców cyklicznie przeprowadzane są przez podmioty zewnętrzne badania kontrole wzroku, wykonywane są też badania mammograficzne, cytologiczne. Programów dotyczących dzieci nie prowadziliśmy.*

(akta kontroli str. 341)

W latach 2023-2024 SPZOZ, w ramach powszechnego programu szczepień, zaszczepiono przeciw wirusowi HPV 81 dzieci, w tym 41 dziewczynek i 40 chłopców. W 2023 r. zaszczepiono 63 dzieci³⁶ z roczników 2010 i 2011. W 2023 r. zostało zaszczepionych prawie 45,3% uczniów z rocznika 2010 r. a z rocznika 2011 – 47,5%. W 2024 r. zaszczepiono 14 dzieci³⁷ z roczników 2011, 2012, 2013, 2014 i 2015. Udział dzieci, które objęto tymi szczepieniami w 2024 r., ze szkół objętych opieką Zakładu, wyniósł dla rocznika 2012 – 2,8%, dla rocznika 2013 – 11,1%, dla rocznika 2014 – 5,1%. W 2025 r. zaszczepiono czworo dzieci z roczników 2012-2015.

(akta kontroli str. 398)

Pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *szczepienia przeprowadzane były w Ośrodku Zdrowia w Raczycach, ponieważ na miejscu jest lekarz pediatra. Przed szczepieniami w 2023 r. dzwoniłyśmy, z drugą pielęgniarką szkolną, do wszystkich rodziców dzieci z roczników 2010 i 2011, informując o możliwości zaszczepienia dzieci przeciw HPV oraz chorobach wywoływanych przez HPV. W późniejszym okresie informacje o szczepieniach przekazywane były w szkołach przez wychowawców na wywiadówkach.*

(akta kontroli str. 544)

Odnośnie spadku liczby szczepień w kolejnych latach Dyrektor wyjaśniła: *spadek zainteresowania szczepieniami przeciwko HPV prawdopodobnie wynika z działalności ruchów antyszczepionkowych.*

(akta kontroli str. 341)

³⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 146, ze zm.

³⁶ W tym 30 dziewczynek i 33 chłopców.

³⁷ W tym 30 dziewczynek i 33 chłopców.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pielęgniarka szkolna udzielająca świadczeń w SP w Balicach nie przeprowadziła testu przesiewowego uczniom w klasie V roku szkolnym 2021/2022. Zgodnie z częścią II *Warunki realizacji testów przesiewowych* załącznika nr 4 testy przesiewowe przeprowadza się m.in. w klasie V.

(akta kontroli str. 210, 212)

Dyrektor wyjaśniła: *nie przeprowadzono testów w klasie III w roku szkolnym 2019/2020 z powodu epidemii zakażenia wirusem SARS CoV-2, a w klasie V nie przeprowadzono badania, gdyż było wykonane w kl. IV (uznano, że nie ma takiej potrzeby).*

(akta kontroli str. 336)

Zdaniem NIK przeprowadzenie zaległych testów przesiewowych w klasie IV, nie zwalniało z przeprowadzenia testów w klasie V, gdyż zgodnie z cytowanym rozporządzeniem zwolnieni z testów mogą być tylko uczniowie powtarzający klasę.

2. Uczniom obecnych ósmych klas z trzech szkół podstawowych³⁸, których dokumentacja była objęta szczegółową analizą, pielęgniarki szkolne nie przeprowadziły prawidłowo testu wykrywającego zaburzenia rozwoju fizycznego, gdyż nie obliczyły i nie poddały analizie współczynnika BMI, co było wymagane zgodnie z częścią II *Warunki realizacji testów przesiewowych* załącznika nr 4.

(akta kontroli str. 210-237)

Dyrektor wyjaśniła: *w kartach profilaktycznego badania lekarskiego ucznia brak rubryki BMI (obecnych ósmych klas). Brak wskaźnika wynika ze stosowanych kart bilansowych i z wcześniejszych zaleceń, gdyż wskaźnik BMI nie należało stosować u dzieci i młodzieży, ponieważ podczas intensywnego rozwoju zmienia się zawartość tkanki tłuszczowej. Przyjmowało się, że kalkulator daje prawidłowy wynik dla osób powyżej 18 roku życia. Aby ocenić prawidłowy rozwój dziecka, stosowało się siatki centylowe.*

(akta kontroli str. 336)

NIK stwierdza, że obowiązek obliczania BMI podczas testów przesiewowych wynika z załącznika nr 4, zaś Instytut Matki i Dziecka w Warszawie udostępnił narzędzia do oceny tego wskaźnika także dla dzieci w wieku od dwóch do 18 lat³⁹. Powyższy obowiązek wynikał również z zakresu czynności pielęgniarek szkolnych.

3. Uczniom obecnych ósmych klas z trzech szkół podstawowych⁴⁰ z problemami zdrowotnymi pielęgniarki szkolne nie zapewniły wsparcia w formie czynnego poradnictwa, w tym nie prowadziły postępowania poprzemiesiewowego wobec uczniów, u których stwierdzono niedowagę, nadwagę i niskorosłość. Zgodnie z ust. 2 pkt 2 i 3 części I załącznika nr 4 świadczenia pielęgniarki lub higienistki szkolnej obejmują kierowanie postępowaniem poprzemiesiewowym oraz sprawowanie opieki nad uczniami z dodatnimi wynikami testów, a także czynne poradnictwo dla uczniów z problemami zdrowotnymi.

³⁸ W SP w Jarząbkach nie było klasy VIII.

³⁹ https://www.imid.med.pl/images/do-pobrania/KonferencjaMiD_Standardy_i_normy_do_oceny_rozwoju_somatycznego_dzieci_i_mlodziemy.pdf. [dostęp 8 maja 2025 r.]

⁴⁰ W SP w Jarząbkach nie było klasy VIII.

(akta kontroli str. 180-181, 211-237, 343)

Pielęgniarka szkolna wyjaśniła: *Czynne poradnictwo u dzieci z problemami zdrowotnymi obejmuje zarówno pogadanki w klasie jak i indywidualne rozmowy z uczniami na temat ich problemów zdrowotnych, oraz wzmożoną obserwację prowadzoną przez pielęgniarkę szkolną (szczególnie dotyczy to dzieci, które mają problemy z otyłością) polegającą na dwukrotnym w ciągu roku wykonaniu pomiarów antropometrycznych ucznia np. w czasie indywidualnej rozmowy. Pielęgniarka wyniki zapisuje w książeczce zdrowia. Ma stały kontakt z rodzicami uczniów z grupami dyspanseryjnymi, przeprowadza indywidualne rozmowy, edukację na temat zdrowego odżywiania i aktywności fizycznej. Uczniowie po konsultacjach u specjalistów (wady postawy) wykonują zalecane ćwiczenia w domu (informacja od rodziców). Problemów nie dokumentowano.*

(akta kontroli str. 347, 353)

Dyrektor wyjaśniła: *Uczniowie z dodatnimi wynikami testów, po badaniu lekarskim są kierowani do poradni specjalistycznych. Rodzice dziecka są w stałym kontakcie z pielęgniarką szkolną i lekarzem pediatrą. Pielęgniarka szkolna prowadzi stosowną edukację rodzica i dziecka w zależności od problemów zdrowotnych dziecka. W przypadku stwierdzenia: otyłości, niedowagi, niskorosłości rodzice mają zalecenie wykonania kolejnych pomiarów za 3 do 6 miesięcy (w zależności od przypadku). Nie zawsze rodzice stosują się do zaleceń lekarskich i nie zgłaszają się do pomiarów, wag i wzrostów.*

(akta kontroli str. 341)

Wyjaśnienia te nie mogą być uwzględnione, gdyż zgodnie ze Standardami Postępowania i Metodą Pracy Pielęgniarki Szkolnej (str. 13-43)⁴¹, opieka czynna to czynności podejmowane z inicjatywy pielęgniarki szkolnej w ramach postępowania poprzemieszowego, w tym głównie badania kontrolne u uczniów z dodatnimi wynikami testów lub w odniesieniu do uczniów z chorobą przewlekłą. Do opieki czynnej nie zaliczamy działań realizowanych w ramach edukacji zdrowotnej, w tym zlecenia rodzicom dokonywania badań kontrolnych.

OCENA CZĄSTKOWA

Znacznej większości uczniów (91%), których dokumentację objęto analizą przeprowadzono testy przesiewowe w klasie piątej, wszystkim w klasie siódmej, przy czym nie były one zrealizowane w pełni prawidłowo, gdyż nie obliczono i nie poddano analizie współczynnika masy ciała. Wszystkich uprawnionych uczniów objęto profilaktyką fluorkową. SPZOZ realizował świadczenia dotyczące udzielania pomocy w nagłych wypadkach. Pielęgniarki szkolne uczestniczyły aktywnie w realizacji edukacji zdrowotnej w szkole i prowadziły edukację w zakresie zdrowia jamy ustnej. Nie zapewniono czynnego poradnictwa, a nad uczniami, u których stwierdzono niedowagę, otyłość i niskorosłość nie sprawowano opieki.

OBSZAR

3. Monitorowanie realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami

Opis stanu faktycznego

W wyniku badania dokumentacji indywidualnej uczniów przeprowadzonego na próbie dokumentacji uczniów obecnych ósmych klas z trzech szkół podstawowych⁴² stwierdzono, że:

⁴¹ mid.med.pl/files/imid/Do%20pobrania/Standardy%20postępowania%20i%20metodyka%20pracy%20pielęgniarki%20szkolnej.pdf [dostęp 8 maja 2025 r.]

⁴² W SP w Jarząbkach w roku szkolnym 2024/2025 nie było ósmych klas.

- dokumentacja indywidualna uczniów zawierała dane określone w § 65 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania⁴³, z wyjątkiem braku danych osobowych pielęgniarki szkolnej udzielającej świadczenia w kartach zdrowia ucznia, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- karty profilaktycznego badania ucznia zawierały dane określone w § 64 ust. 1 ww. rozporządzenia;
- dokumentacja prowadzona była systematycznie i czytelnie;
- karta zdrowia ucznia zawierała: dane identyfikujące podmiot leczniczy, imię i nazwisko ucznia, PESEL, jego datę urodzenia i adres zamieszkania, informacje o przebytych chorobach i problemach zdrowotnych ucznia oraz innych problemach mających wpływ na jego zdrowie, wyniki przeprowadzonych testów przesiewowych. W kartach zdrowia ucznia brak było określenia BMI (co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* w obszarze II);
- dokumentacja przechowywana była w metalowej szafie z szufladami zamykanymi na klucz, która znajdowała się w gabinecie pielęgniarki szkolnej w Ośrodku Zdrowia w Raczycach.

(akta kontroli str. 214-237, 404)

Dokumentacja medyczna uczniów, którzy w roku szkolnym 2023/2024 ukończyli szkołę była przekazywana rodzicom uczniów, którzy potwierdzali jej odbiór, podpisem w zeszytce znajdującym się w każdym ośrodku.

(akta kontroli str. 399-403)

*Sprawozdania z realizacji opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach MZ-06 za rok szkolny 2023/2024, przekazywane do Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, że wszystkich SP zostały sporządzone nierzetelnie, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.*

(akta kontroli str. 367-374, 405-534)

Analiza dokumentacji dziesięciu uczniów⁴⁴ wymagających zintegrowanego wsparcia wykazała, że brak było dokumentacji potwierdzającej współpracę w tym zakresie z dyrektorem szkoły oraz nauczycielami. Pielęgniarki szkolne oświadczyły, że zgłaszały problemy zdrowotne do wychowawców, a w przypadku schorzeń kręgosłupa również do nauczycieli wychowania fizycznego. Jedynie w dwóch z 10 przypadków pielęgniarki odnotowały w karcie zdrowia dziecka kontakt z rodzicami dzieci z niskorosłością, którym zalecono zgłoszenie się na ponowny pomiar wzrostu za sześć miesięcy. W pozostałych ośmiu przypadkach pielęgniarki oświadczyły, że prowadziły rozmowy z rodzicami jednak tego nie dokumentowały. W przypadku dzieci ze schorzeniami kręgosłupa rozmowy miały dotyczyć prowadzenia ćwiczeń w domu. Matce dziecka chorego na cukrzycę zwracano uwagę na konieczność samokontroli. Natomiast rodziców dzieci z problemami z masą ciała informowano o odpowiednim odżywianiu i kaloryczności posiłków, a także wskazywano, gdzie mogą uzyskać specjalistyczną pomoc. Pielęgniarki współpracowały z lekarzem pediatrą z SPPOZ. W dokumentacji medycznej dzieci wymagających zintegrowanego wsparcia:

- dziecka chorego na cukrzycę odnotowano, że dziecko było pod opieką poradni diabetologicznej. W dokumentacji medycznej znajduje się również

⁴³ Dz. U. z 2024 r. poz. 798.

⁴⁴ W tym po dwóch ze skoliozą, z bocznym skrzywieniem kręgosłupa, otyłością i niskorosłością i po jednym z cukrzycą i niedoborem masy ciała.

informacja dla lekarza kierującego z poradni diabetologicznej. Brak zaleceń dla pielęgniarki szkolnej;

- *dziecka ze skoliozą, odnotowano w karcie zdrowia dziecka, że ma skoliozę oraz zaleconą gimnastykę korekcyjną. W dokumentacji medycznej znajdowało się potwierdzenie wpisania na listę osób oczekujących na rehabilitację w szpitalu ortopedyczno-rehabilitacyjnym w Busku-Zdroju;*
- *dziecka ze skoliozą, w karcie odnotowano prowadzoną/zaleconą rehabilitację ortopedyczną. W dokumentacji medycznej znajdowała się karta informacyjna z leczenia szpitalnego, w której zalecono ćwiczenia pięć razy w tygodniu po 30-45 minut oraz stałą opiekę lekarza rodzinnego;*
- *dziecka z niskorosłością, odnotowano zalecenie pomiaru wzrostu dziecka w ośrodku zdrowia za sześć miesięcy. Nie dokonano takiego pomiaru;*
- *dziecka z bocznym skrzywieniem kręgosłupa odnotowano skierowanie do ortopedy. W dokumentacji znajdowały się karty informacyjne z wizyt u ortopedy co sześć miesięcy. W karcie zdrowia dziecka odnotowano dwukrotnie w 2018 i 2023 kwalifikacja do gimnastyki korekcyjnej;*
- *dziecko z bocznym skrzywieniem kręgosłupa odnotowano skierowanie do ortopedy. W dokumentacji medycznej znajduje się *informacja dla lekarza POZ* od specjalisty, w której zawarto wytyczne do dalszego postępowania. Wpisano okresową kontrolę w poradni rehabilitacyjnej oraz zalecono kontynuowanie wyuczonych ćwiczeń;*
- *dziecko z otyłością, w karcie odnotowano dziewięć pomiarów masy ciała w latach 2017-2024, w tym trzy w ramach testów przesiewowych;*
- *dziecko z niedoborem masy ciała, w karcie odnotowano pięć pomiarów masy ciała w okresie od 2016-2024, w tym trzy w ramach testów przesiewowych;*
- *dziecko z niskorosłością, w karcie zdrowia dziecka odnotowano pięć pomiarów wzrostu i masy ciała w latach 2018-2025, w tym trzykrotnie w ramach testów przesiewowych;*
- *dziecko z otyłością, w karcie zdrowia dziecka odnotowano pięć pomiarów wzrostu i masy ciała, w tym dwukrotnie w ramach testów przesiewowych.*

W dokumentacji odnotowano jedynie monitorowanie efektów udzielonego wsparcia poprzez dodatkowe pomiary masy ciała i wzrostu opisane powyżej. Pielęgniarki szkolne wskazały, że w ramach monitoringu prowadziły rozmowy z rodzicami, które nie były dokumentowane.

(akta kontroli str. 535, 545-576)

*Dyrektor wyjaśniła: *Pielęgniarki szkolne integrowały działania podejmowane przez rodziców, nauczycieli, dyrektora szkoły, mające na celu efektywną ochronę zdrowia uczniów, poprzez rozmowy z ww., jeśli zaistniała taka potrzeba. Rodzice są zachęcani przez pielęgniarki szkolne, jak i przez lekarza do pomiarów wagi i wzrostu u dziecka, do wizyt u lekarzy specjalistów, w przypadku dodatniego wyniku testu. Współpraca z rodzicami często pozostawia wiele do życzenia. Niestety pielęgniarki szkolne nie dokumentowały podejmowanych działań i efektów udzielonego wsparcia, chociaż praca była wykonana, nie mają takich nawyków (obciążone wieloma zadaniami).**

(akta kontroli str. 580)

Zdaniem NIK powyższe działania dokumentowane były w sposób niewystarczający.

Pielęgniarki szkolne oświadczyły, że nie brały udziału w zebraniach rady pedagogicznej oraz rady rodziców, ponieważ nie były na nie zapraszane. Na pierwszym spotkaniu z dyrektorami szkół omawiane były ustnie sprawy związane z bezpieczeństwem uczniów i warunków sanitarnych w szkole, oraz organizacja posiłków. Personel sprzątający został przeszkolony na temat

prawidłowej dezynfekcji pomieszczeń w szkole. Spotkania nie były dokumentowane.

(akta kontroli str. 359, 363)

W latach 2021-2025 w SPZOZ nie były przeprowadzane kontrole przez NFZ, Okręgową Izbę Lekarską, Naczelną Radę Lekarską, wojewodę świętokrzyskiego, konsultantów krajowego i wojewódzkiego w określonej dziedzinie medycyny oraz Urząd Gminy w Gnojnie.

(akta kontroli str. 581)

W okresie objętym kontrolą NFZ nie nakładał na SPZOZ kar umownych z związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy.

(akta kontroli str. 343)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W kartach zdrowia uczniów brak było imienia, nazwiska, tytułu zawodowego, numer prawa wykonywania zawodu i podpisu pielęgniarki szkolnej przeprowadzającej testy przesiewowe, tj. osoby udzielającej świadczenia, wbrew obowiązki wynikającemu z § 65 ust. 1 rozporządzenie w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania.

(akta kontroli str. 546-547, 551-558, 564-574)

Dyrektor wyjaśniła: *w kartach zdrowia ucznia brak było danych osobowych pielęgniarki szkolnej udzielającej świadczenia, gdyż pielęgniarka sądziła, że wystarczy tylko podpis.*

(akta kontroli str. 580)

2. Wszystkie cztery sprawozdania MZ-06 z realizacji opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach za rok szkolny 2023/2024 zostały sporządzone nierzetelnie. W sprawozdaniach MZ-06 dotyczących opieki nad uczniami w:
 - SP w Jarząbkach:
 - wykazano błędny REGON szkoły (podano REGON SP w Gnojnie);
 - w dziale 4. Wykonywanie testów przesiewowych błędnie wykazano przeprowadzenie testów przesiewowych wśród 10 uczniów klasy I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych testów w kl. 0) pomimo niewykonywania testów w kl. I;
 - w dziale 5. Profilaktyczne badania lekarskie błędnie wykazano liczbę uczniów podlegających badaniu w klasie I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych badań w kl. 0), pomimo że badania wykonano w kl. 0
 - z SP w Raczycach:
 - wykazano błędny REGON szkoły (SP w Gnojnie);
 - w dziale 2. Sposób zapewnienia opieki wykazano, że objęto opieką łącznie 129 uczniów zamiast 130;
 - w dziale 2A wskazano błędnie liczebność jednej z klas, gdyż wykazano 14 uczniów zamiast 15;
 - w dziale 3. Zakres opieki realizowanej w szkole nie wykazano udzielenia porady uczniowi, w przypadku nagłego zachorowania i urazu, mimo że z przedstawionej dokumentacji wynikało, że taka pomoc była udzielona;
 - w dziale 3A. Realizacja profilaktyki fluorkowej, w klasie VI wykazano 14 uczniów, u których wykonywano profilaktykę fluorkową, pomimo że realizowano ww. profilaktykę u 13 uczniów;
 - w dziale 4. Wykonywanie testów przesiewowych błędnie wykazano przeprowadzenie testów przesiewowych wśród 14 uczniów klasy I

- (uczniów, którzy nie mieli wykonanych testów w kl. 0) pomimo niewykonywania testów w kl. I;
- w dziale 5. Profilaktyczne badania lekarskie błędnie wykazano liczbę uczniów podlegających badaniu w klasie I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych badań w kl. 0), pomimo że badania wykonano w kl. 0;
- z SP w Gnojnie:
- w dziale 3B. Realizacja edukacji zdrowotnej błędnie wskazano pięć tematów w zakresie higieny jamy ustnej zamiast zrealizowanych czterech tematów;
 - w dziale 4. Wykonanie testów przesiewowych wskazano 19 uczniów klasy 0, u których wykonano test przesiewowy zamiast 20 oraz błędnie wykazano przeprowadzenie testów przesiewowych wśród 15 uczniów klasy I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych testów w kl. 0) pomimo niewykonywania testów w kl. I;
 - w dziale 5. Profilaktyczne badania lekarskie błędnie wykazano liczbę uczniów podlegających badaniu w klasie I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych badań w kl. 0), pomimo że badania wykonano w kl. 0;
- z SP w Balicach:
- wykazano REGON SP w Gnojnie;
 - w dziale 3B. Realizacja edukacji zdrowotnej błędnie wskazano zrealizowanie sześciu tematów edukacji zdrowotnej zamiast 16 oraz zrealizowanie czterech tematów w zakresie higieny jamy ustnej zamiast dwóch;
 - błędnie wykazano przeprowadzenie testów przesiewowych wśród sześciu uczniów klasy I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych testów w kl. 0) pomimo niewykonywania testów w kl. I;
 - w dziale 5. Profilaktyczne badania lekarskie błędnie wykazano liczbę uczniów podlegających badaniu w klasie I (uczniów, którzy nie mieli wykonanych badań w kl. 0), pomimo że badania wykonano w kl. 0.

Ponadto w sprawozdaniach ze wszystkich SP wykazano prawo wykonywania zawodu jednej i tej samej pielęgniarki szkolnej, pomimo że faktycznie wskazana pielęgniarka świadczyła pracę jedynie w Ośrodku w Balicach, a w pozostałych dwóch ośrodkach (zapewniających opiekę trzem szkołom) pracę świadczyła druga pielęgniarka. W każdym sprawozdaniu wykazano trzy godziny pracy pielęgniarki tygodniowo, co łącznie daje 12 godzin, a z umowy z NFZ wynika 28 godzin pracy pielęgniarek szkolnych.

(akta kontroli str. 367-374, 405-534)

Dyrektor wyjaśniła: *sprawozdania MZ-06 za rok 2023/2024 zostały sporządzone nierzetelnie nie z powodu złej woli pielęgniarki, ale w wyniku rozkojarzenia i problemów osobistych oraz powielania błędów.*

(akta kontroli str. 580)

OCENA CZĄSTKOWA

Pielęgniarki szkolne podejmowały działania w celu integracji wsparcia zdrowotnego uczniów. Prawidłowo i rzetelnie przechowywano dokumentację medyczną uczniów. Karty zdrowia uczniów nie zawierały danych pielęgniarki szkolnej przeprowadzającej testy przesiewowe oraz jednego z wymaganych testów. Wszystkie sprawozdania z opieki zdrowotnej nad uczniami za rok szkolny 2023/2024 sporządzono nierzetelnie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski
1. Zapewnienie udzielania świadczeń przez pielęgniarkę szkolną zgodnie z harmonogramem przedstawionym w załączniku do umowy z NFZ.
 2. Przeprowadzanie testów przesiewowych uczniom w terminach określonych w części II załącznika nr 4 oraz zapewnienie ich prawidłowego przebiegu zgodnie z tymi przepisami.
 3. Zapewnienie opieki pielęgniarki szkolnej wszystkim uczniom z problemami zdrowotnymi oraz właściwe kierowanie postępowaniem przesiewowym, zgodnie z ust. 2 pkt 1-3 części I załącznika nr 4.
 4. Przekazywanie do NFZ rzetelnych danych dotyczących liczby uczniów objętych świadczeniami pielęgniarki szkolnej.
 5. Podjęcie działań w celu zapewnienia rzetelnego prowadzenia dokumentacji medycznej uczniów przez pielęgniarki oraz uzupełnienia braków w tej dokumentacji dotyczących danych pielęgniarki szkolnej, która przeprowadziła testy przesiewowe oraz wskaźniki masy ciała BMI.
 6. Sporządzanie rzetelnych sprawozdań z opieki zdrowotnej nad uczniami MZ-06.
- Uwagi
- NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, 15 maja 2025 r.

Kontroler

Piotr Fatalski

Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Kielcach

Dyrektor

Grzegorz Walendzik

/podpisano elektronicznie/